

سال شمار توسعه حرم حسینی

اطلاعات مربوط به اصلاحات انجام گرفته و بناهای اضافه شده از زمان شهادت امام حسین علیه السلام تاکنون، در لیست زیر آمده است. در این لیست، تاریخ انجام هر تغییر به صورت میلادی و هجری آورده شده است.

۱۰ محرم ۶۱ هـ / ۱ اکتبر ۶۸۰ م: امام حسین علیه السلام در کربلا به شهادت رسید.

۶۵ هـ / ۱۸ اوت ۶۸۴ م: مختار بن ابی عبیده ثقفی به دور قبر امام مسجدی بنا کرد که دو در داشت و بر فراز دیوارهای آن، گنبدی از آجر و گچ ساخت.

۱۳۲ هـ / ۳ اوت ۷۴۹ م: در دوران ابوالعباس سفاح (اولین خلیفه عباسی)، در کنار مرقد امام علیه السلام سایبانی بنا شد.

۱۴۶ هـ / ۲۱ مارس ۷۶۳ م: در زمان ابی جعفر منصور، این سایبان ویران شد.

۱۵۸ هـ / ۱۱ نوامبر ۷۷۴ م: در دوران مهدی این سایبان از نو بنا شد.

۱۷۱ هـ / ۲۲ ژوئن ۷۸۷ م: در عهد هارون الرشید این سایبان ویران و درخت سدری هم که در نزدیکی آن بود، بریده و ساختمان گنبد هم تخریب شد.

۱۹۳ هـ / ۲۵ اکتبر ۸۰۸ م: در دوران امین، ساختمان حرم تجدید بنا شد.

۲۳۶ هـ / ۱۵ ژوئیه ۸۵۰ م: متوکل عباسی مرقد امام را ویران کرد و زمین آن را شخم زد.

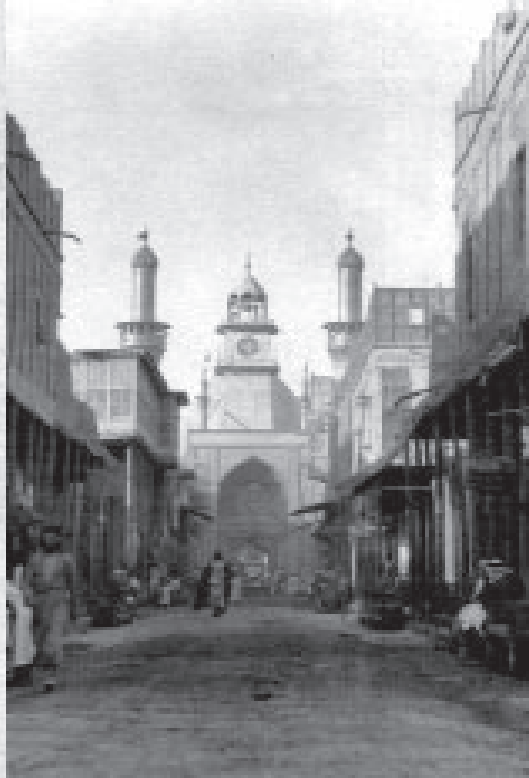
۲۴۷ هـ / ۱۷ مارس ۸۶۱ م: به فرمان منتصر عباسی بنای حرم بازسازی و برای راهنمایی مردم ستونی در کنارش ساخته شد. از آن به بعد علویان و پیشاپیش همه، «سید ابراهیم مجاب» به زیارت امام حسین علیه السلام آمدند و در جوار مرقد او سکونت گزیدند.

۲۷۳ هـ / ۸ ژوئن ۸۸۶ م: بنایی را که منتصر عباسی ساخته بود، رو به ویرانی نهاد و به همین سبب «محمد بن محمد بن زید» که در طبرستان قیام کرده بود، به بازسازی آن پرداخت.

۲۸۰ هـ / ۲۳ مارس ۸۹۳ م: «داعی علوی» گنبدی برای قبر ساخت که دو در داشت. وی همچنین دو سایبان در اطراف آن ساخت و پیرامون آنها دیواری بنا کرد.

۳۶۷ هـ / ۲۹ اوت ۹۷۷ م: عضدالدوله بویه گنبدی با چند رواق و ضریحی از عاج ساخت و پیرامون حرم نیز خانه‌هایی بنا کرد و حصاری دور شهر کشید. در همین دوره «عمران بن شاهین» مسجدی متصل به رواق بنا کرد.

۴۰۷ هـ / ۱۰ ژوئن ۱۰۱۶ م: به سبب افتادن شمع‌ها بر روی فرش‌ها، حرم در آتش سوخت و

سپس «حسن بن فضل وزیر» به تجدید بنای آن پرداخت. ۴۷۹ هـ / ۱۰۸۶ م: «ملک شاه» مرقد امام را زیارت کرد و فرمان داد تا دیوار پیرامون حرم را نوسازی کنند ۶۲۰ هـ / ۴ فوریه ۱۲۲۳ م: «ناصر لدین الله» عباسی ضریحی برای مرقد امام ساخت. ۷۶۷ هـ / ۸ سپتامبر ۱۳۶۵ م: «سلطان اویس بن حسن جلایری» گنبد داخلی را ساخت

و صحنی محصور به چند دیوار به دور مضجع امام بنا کرد. ۷۸۶ هـ / فوریه ۱۳۸۴ م: «سلطان احمد بن اویس» دو گلدسته بنا کرد و این گلدسته ها را به طلا آذین نمود و صحن حرم را توسعه داد. ۹۱۴ هـ / ۱۵۰۸ م: شاه اسماعیل صفوی بغداد را فتح کرد و به زیارت امام حسین علیه السلام رفت و فرمان داد تا حاشیه‌های ضریح را تذهیب کنند. او همچنین دوازده شمعدان طلا به حرم هدیه کرد. ۹۲۰ هـ / ۱۵۱۴ م: شاه اسماعیل صفوی به زیارت کربلا آمد و صندوقی از چوب ساچ برای ضریح ساخت. ۹۳۲ هـ / ۱۵۲۶ م: شاه اسماعیل دوم صفوی ضریح مشبک زیبایی را که از نقره ساخته شده بود، به مرقد امام هدیه کرد تا بر روی قبر قرار دهند. ۹۸۳ هـ / ۱۵۷۵ م: «علی پاشا» حاکم بغداد ملقب به «وندزاده» بنای گنبد را نوسازی کرد.

۱۰۳۲ هـ/ ۵ نوامبر ۱۶۲۲ م: شاه عباس صفوی ضریحی مسین ساخت و گنبد را با سنگ‌های کاشانی مزین کرد.

۱۰۴۸ هـ/ ۱۵ مه ۱۶۳۸ م: سلطان مراد چهارم عثمانی، کربلا را زیارت کرد و فرمان داد گنبد را از نمای بیرون با گچ سفید کنند.

۱۱۳۵ هـ/ ۱۷۲۲ م: همسر نادر شاه فرمان داد تا نوسازی گسترده‌ای در حرم امام انجام دهند و به همین منظور اموال زیادی را خرج کرد.

۱۱۵۵ هـ/ ۱۷۴۲ م: نادرشاه کربلا را زیارت کرد و فرمان داد تا بناهای موجود را تزئین کنند. او هدایای گران‌بهایی نیز به گنجینه حرم اهدا کرد.

۱۲۱۱ هـ/ ۷ ژوئیه ۱۷۹۶ م: آقا محمد خان قاجار دستور داد تا گنبد را به طلا آراسته کنند.

۱۲۱۶ هـ/ ۱۴ مه ۱۸۰۱ م: وهابی‌ها به کربلا یورش آوردند. ضریح و رواق را ویران کردند و همه اموال گران‌بهای موجود در گنجینه حرم را ربودند.

۱۲۲۷ هـ/ ۱۸۱۲ م: ساختمان حرم رو به فرسودگی نهاد؛ به همین سبب مردم کربلا برای فتحعلیشاه قاجار نامه نوشتند و فرسودگی گنبد را به او خبر دادند. فتحعلیشاه هم نماینده‌ای

برای نظارت بر هزینه‌ها و کار تجدید بنا فرستاد و دستور داد تا بنای حرم را بازسازی و ورق‌های طلای روی گنبد را تعویض کنند.

۱۲۳۲ هـ / ۲۱ نوامبر ۱۸۱۶ م: فتحعلیشاه قاجار ضریح نقره‌ای تازه‌ای ساخت و ایوان گنبد را با طلا آذین نمود و همه آنچه را که وهابیون ویران کرده بودند، بازسازی کرد.

۱۲۵۰ هـ / ۱۸۳۴ م: فتحعلیشاه دستور داد تا گنبد بارگاه امام حسین و حضرت ابوالفضل (علیهما السلام) را بازسازی و تذهیب کنند. ابراهیم خان شیرازی صدر اعظم او مأمور نظارت بر انجام کارها و هزینه‌ها شد.

۱۲۷۳ هـ / ۱۸۵۶ م: ناصرالدین شاه قاجار، گنبد و بخشی از طلاکاری‌های آن را نوسازی کرد.

۱۲۸۳ هـ / ۱۶ مه ۱۸۶۶ م: ناصرالدین شاه، صحن حرم را توسعه داد.

۱۳۵۱ هـ / ۱۹۳۲ م: بازسازی زیر ساخت‌های صحن.

۱۳۵۸ هـ / ۲۱ فوریه ۱۹۳۹ م: «سیف‌الدین طاهر» داعی اسماعیلی، ضریح نقره‌ای را از نو ساخت.

۱۳۶۰ هـ / ۲۹ ژانویه ۱۹۴۱ م: سیف‌الدین طاهر یکی از گلدسته‌ها را که ویران شده بود، بازسازی کرد.

۱۳۶۷/هـ ۱۹۴۷ م: خانه‌ها و مدارس علمیه اطراف صحن شریف امام با هدف توسعه آن تخریب شد.

۱۳۷۰/هـ ۱۹۵۰ م: مرحوم «صبری هلالی» خطاط، سوره دهر را در حرم امام حسین علیه السلام و حرم حضرت عباس علیه السلام کتابت کرد. در همین تاریخ، ضلع شرقی حرم ساخته و به حرم اضافه گردید. ضمناً ایوان‌ها و طاق‌ها با کاشی‌های نفیس زینت داده شد.

۱۳۷۱/هـ ۱۹۵۱ م: گنبد، تجدید بنا و برای بار دوم با خشت‌های طلا آراسته شد.

۱۳۷۳/هـ ۱۹۵۳ م: آئینه‌کاری‌های سقف و رواق‌های حرم به طور کامل بازسازی گردید و کاشی‌های معرق از اصفهان برای آراستن دیوارهای حرم امام حسین علیه السلام و حضرت عباس علیه السلام به کربلا آورده شد. در همین سال، قسمت بالایی ایوان قبله (ایوان طلا) را طلاکاری کردند.

۱۳۸۳/هـ ۱۹۴۶ م: هیأت نوسازی حرم، ارتفاع ایوان‌ها را بلندتر کرد و دیوارهای آن را کاشی نمود.

۱۳۸۴/هـ ۱۹۶۵ م: یک نفر از خیرین، ستون‌هایی از سنگ مرمر برای نصب در ایوان طلا هدیه کرد.

۱۳۸۸/هـ ۱۹۶۸ م: ستون‌هایی از سنگ مرمر از ایران وارد کردند و به تخریب سقف قدیمی

پرداختند. سپس جرثقیل‌هایی برای نصب این سنگ‌ها فرستادند.
۱۳۹۰ هـ/ ۱۹۷۰ م: قالب‌هایی از بتن مسلح که با پل‌های بتنی به هم متصل می‌شدند، در زیر زمین زده شد تا ستون‌های سنگی را بعداً بر روی آنها نصب کنند.
۱۳۹۲ هـ/ ۱۹۷۳ م: کلنگ احداث بنای جدید ایوان طلا بر زمین زده شد.
۱۳۹۴ هـ/ ۱۹۷۴ م: طرح نوسازی و هماهنگ‌سازی صحن شریف تدوین شد. این طرح شامل احداث مجدد ایوان، خراب کردن ضلع غربی صحن و هم‌چنین نماکاری دیوارها با کاشی بود.
۱۳۹۵ هـ/ ۱۹۷۵ م: کار تعمیرات حرم امام حسین علیه السلام و حرم حضرت عباس علیه السلام با کاشی‌کاری نمای بیرونی صحن و ساختن کتابخانه و موزه در ضلع غربی حرم امام حسین علیه السلام پیگیری شد.
۱۳۹۶ هـ/ ۱۹۷۶ م: وزارت اوقاف به تزئین و نوسازی ایوان طلا به وسیله کاشی معرق و خاتم‌کاری پرداخت.

پی‌نوشت:

۱. ر.ک: تاریخ مرقد الحسین و العباس^۲، ص ۸۷.